

Elő fizetési feltételek:
 Egész évre 4 frt. — kr.
 Félévre 2 frt.
 Negyedévre 1 „ — „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos pötösor 5 kr.
 Nyilttérben 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél 30 kr

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda: a könyvnyomdában, hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Megjelen: Heti egyszer.	Kéziratok: Vissza nem adtnak.	Kiadóhivatal: VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pézek hirdetések és reklamátiók ide intézendők.
--	-----------------------------------	---	--

Előfizetési felhívás.

Lapunk mult hetekbeli 3-4 száma, önhibánkon kívül álló nyomdai akadályok miatt nem jelenhetvén meg a rendes időben, e helyütt ezt felemlítve a közönség elnézés reményében közzé tesszük: Előfizetési felhívásunkat.

A „Haladás“ változatos tartalommal újult erővel indul meg és ezután pontosan, s kellő időben fog a szívesen látott helyre bekopogni.

Különös programot és működési tervet valamint irányelveit utalást ezáltal nem hozunk, mert már második évfolyamának vége felé járván lapunk, úgy hisszük, hogy kellőleg megértettük magunk és a t. e. közönség meg van győződve nemes törekvésünkről és a közjó iránti ernyedetlen buzgóságunkról.

A jelen évnegyedre sikerült több fővárosi munkatársat szerezni, úgy hogy a vidéken általában uralgó nehézségekkel bátran szembe szállhatunk.

Előfizetési ár a régi s pedig
 Évnegyedre 1 frt.
 Félévre 2 frt.
 Egész évre 4 frt.
 Beccses pártfogást esd tisztelettel

A kiadóhivatal.

Szerkesztői tudosítás.

A nem rég mult napok változatos-sága e lapot is érinté. Változott körülmények befolyása alatt fájdalommal érzéssel le kell mondanom e lapok további szerkesztéséről. Köszönöm az irántam nem egy oldalról nyújtott jó indulatot és barátságot. Mint állandó munkatárs azonban megmaradok e lapnál, melynek jövő száma már Várföldi Tamás úr szerkesztése alatt fog megjelenni. Olvasóim kegyébe ajánlom magam a továbbra is, honfű üdvözléssel
Rajner József.

— Egy ó görög bölcs — nem tudom hányadik, — azt mondta „az ember nem tudj mire születik“; mi elmondhatjuk „az ember nem tudja mire ébred fel“. Mind az egyszeri halotti szónok mondja „az ember teljes egészséggel fekszik le“ azaz az ember egyetlen egy helyi lappal fekszik le és másnap reggel hárommal ébred fel.

Igen, kis városunkban ma már három lap lát világot, két magyar és egy német nyelvű. Nem térhetünk egyszerűen napi rendre ez esemény felett, mert nem csak mint társalpok megjelenése érdekel bennünket hanem az iradalom művelése és az írói munkásság ébredése iránti rokonszenvért kelti fel ez esemény figyelmünket.

Megjelenik helyben e szerint lapunkat kivéve a „Közművelődés“ és a „Karlsruher Zeitung.“

A „Közművelődés“ irodalmi és ismeretterjesztő lap a vallásosság és jelesül a rom. kath. vallás elvei által el nem tiltott mezőkön működik. Hoz tudományos, természetani, tanítva szórakoztató közleményeket — de főzélja még is csak abban rejlik, hogy az erdélyi rom. kath. köröknek egy közlekedő lapja, egy találkozási helye és jeleül, hogy az ifju egyházi nemzedéknek tere legyen a működésre és az egyesek bemutatására alkalom nyiljék.

Ha a szükségességet és czélszerűséget ves zük tekintetbe, úgy e lapnak igen is megvan a maga nemében és körében létjogosultsága, annál is inkább, mert az erdélyi egyházmegye oly tekintélyes kiterjedésű, mert a tanügyben nagy működési tere van az egyháznak és mert végre más felekezetű egyházak is szerkeszthetnek lapot.

Az érdekeltség — a mit a világi, — a vallásos lelkiéleten kívül

álló körökben felkelt, az abban rejlik, hogy tudomást vehetünk mindazokról mik az egyházi ügyekben, határozatokban, lelkészi és tanári elhelyezésekben, templomi és jótékonyági vállalatokban stbiben történik.

Üdvözljük e társalpot pályája kezdetén és kívánjuk, hogy ne ragaszkodjék nagyon erősen — azon szent mondáshoz „én nem e világból vagyok“; inkább igen is legyen „e világi“ s midőn már hozzá szokunk egymáshoz kísértse meg belölünk és általunk „egy jobb világot“ szerkeszteni.

A második uj lap a „Karlsruher Zeitung“ Tekintve azt, hogy magyar föld közepén ugyan de több ajku nép között jelenik meg hazafias tendenciákkal, nem vonhatjuk meg tőle jó kívánságunkat, de ép ezért megengedi nekünk, hogy még bölcséjében egyetlen egy kifogást tegyünk s pedig csak „cime“ ellen.

Mi széles e hazában nem ismerünk Karlsburg városát. Városunknak neve „Gyula-Fehérvár“ s ez törvényesen be van czikkezve. Ezen törvényes keresztelését pedig egy közlöny, egy lap sem hagyhatja tekintet nélkül, sőt ha az egyesek megfelelnek az országos törvényről vagy nem ismerik köteleltsége a sajtónak erre figyelmeztetni, ezt érvényre emelni.

Volt egy idő midőn hazai alkotmányunk s törvényeink leszorítottak, midőn idegen érdekek emelkedtek tulsulyra, midőn germanizálással fenyegetett honunk, népünk s ekkor ráerőszakoltatott városunkra a név Karlsburg!

De hála az égnek Karlsburg csak a militia szótárában bir honossággal, polgári illetősége nincs. Karlsburg csak mint stratégiai pont fordu-

land elő a történelemben s ha létezik még a hivatalos hadászati stýlusban, csak mint ilyen létezik.

A czimnek „Gyula-Fehérvárer Zeitung“ mi sem állott ellenében s e cimmel még jó szolgálatot is tehetett volna városunknak nem csak az osztrákok, de a honi germanoknál is.

Egyébiránt: Hony soit qui mal y pense!

Nem tudjuk a szerkesztő coléga úrnak volt e befolyása a lap keresztelésében — mi azt hisszük hogy nem.

Bármint forduljanak az események — biztosan hisszük hogy Cserni Béla úr vezetése alatt a lapnak belterjes előmenetele, a cikkek megválogatása és az egész megalkotása szerencsés lesz; a lap iránya, hazafias tendenciája és nemes tartásáért pedig kellő garanciát nyújt a szerkesztő úr személye s tehetsége, melyek egyike sem ismeretlen a művelt közönség előtt.

Üdvözljük őt a közös küzdterén — melyen remélhetőleg találunk gyomot — de nem nevelni de együtes erővel irtani fogunk. E reményben izenjük át neki: Excelsior!

BORSSZEMEK.

Holmi Feketevár jövő évszázadában kiadandó történetének adatul.

Azóta, mióta borsszemeink pihentek, — azaz hogy magukban foraktak, erjedtek és megerősödtek sok történet a szép Feketeváron.

Az idő s az emberiség haladt Haladás nélkül is.

Csak az ev. reformatus egyház ügye nem haladt.

Nem, mert van kebelében egy pár által képzett párt mely nem

TÁRCZA

W. Rajka Terézhez.

Tudja Isten! soh'se láttam képed
 Még is olyan jól ismerlek téged . . .
 Mert ha hallom mester-lantod zengni
 Szép lelkekre rá tudok ismereni.

Lángdalokban fénylik a szép lélek,
 Lélek és dal benned hű tes vérek . . .
 Drága kép ez — lelkem úgy kereste,
 Mit szellemed büv esettje feste.

Honnan a báj lantod zengzet ben,
 Tán Apollo ringatott ölében?
 Vagy talán az égi Szférák anyja?
 Hisz dalod a fűlemlének hangja . . .!

Majd a honi vágyak adsz te éltet,
 — Nő dalában édes a költészet! —
 Majd dalolsz . . . dalolj csak szép nemednek,
 Jó anyát vár jobbja nemzetemnek.

Oh dalolj hát égre vágyó lélek,
 Ajkadon a bú is édes ének.
 Benne ezrek honsze elme égen —
 S dalodért hogy áldjon meg az Isten!

Fülei Sz. Lajos.

Halottak napján

(Gyula-fehérvári temető)

Sárguló levél hull le a földre,
 Lombot a szél hasztalan keres,
 Minden, minden nyugalomra tére,
 Hisz halottak gyászos napja ez.
 Kél az érzés a szív rejtekébe
 Kedvesinkhez menni temetőbe.

Hervadoz a lilium és lehullva
 Ott enyészik szirma, ott alatt,
 És az élet kedves napja mulva
 Rögről rögre búsan nő a hant.
 Fent a föld virága fonnyadottan
 Mint a szív világa lent a sirban . . .

Népesül a hantok bús hazája,
 Gyászszereg özönl el a tért,
 Jött hogy öntse könnyeit az árva
 A felett ki nyugalomba tért,
 Mert ki testben, lélekben rokon volt
 Nem különzi azt ol a rideg bolt.

Húnyt szőlőnél térdel a magzat,
 Rá gondot viselni haj ki fog?
 Keblén búvirág korán fogamzott
 Keservesen sirogat, zokog . . .
 Gyászlepel s fehér fűtökkel ott megy,
 S megtartá így esküjét az özvegy.

Ékített halomra bús szülő dől,
 Lassan eltompul az érzelem
 S a hang mely jó zaklatott szívéből
 E szóba foly össze: gyermekem;
 S mint szövetnekének lángja gyengül.
 Szívimá a száll bús könnye nélkül.

„Kín nekem az élet — szól a mátká
 „Elrepült az élv együtt vele“
 Hangja elhal, hisz a sirba zárva
 Kedvesével lelkének fele.
 Ennyi gyöttelelem is irt, vigaszt lel,
 Túlvilági létünk int reményvel

„Jó barát ki elszakadtál tőlem
 „Hadd kevéssé ott az égi hont,
 „Oh jövel! szellemben lengje körben
 „Szinro mig ott láthatlak viszont.“
 Szent tűz a kebelben, ol maradj még:
 Szende szép szívárvány: drága emlék!

„tt szülő, rokonvér, ott barát sir
 De ah! sok helyen nincs senki sem;
 Pusztá díztelen hant, elha yott sir
 E könnyet te néked szentelem.
 Idegen nem is vagyok egészen,
 Egybeköt a szent hit a keresztben.

Rajner József.

HOLT VENDÉG.

(Folytatása)

A mint említők a fiatal Hahn ki-
 lépett a szállodából, hogy a fikapitány-
 hoz menjen, mert bár különös volt a
 megidézés, de minthogy a rendőrfőnök
 lakására és nem hivatalába idézte meg
 őt, illőnek tartá, hogy ne várakoztassa
 a városnak egy ily főhivatalnokát,

Alig lépett Hahn ur egy pár egyen-
 letes lépést már is tucat számra köszön-
 tek neki a járó kellő urak s némelyik
 még ki is lépett illedelmes távolból
 előle, úgy hogy a megtiszteltetésnek az
 útcán már nagyobb jelét nem is élvez-
 hette volna. Ezenkívül az egész utca-
 soron jobbról balról földszintről és eme-
 letről kíváncsi hölgyek néztek s mére-
 gették lépteit, úgy hogy e különös figyel-
 lem már már hiuvá tette őt.

Nem tudván Hahn barátunk, hogy
 hol lakik a rendőrfőnök, egy pár urat
 megszolitott az utbaigazítás iránt, azon-
 ban minden megszolitott udvariasan
 s alázatosan köszönvén tova sietett, né-
 melyike meg is iramodott.

Hahn barátunk ment tovább ügye-
 legye s elért a város kutja közelébe.
 Itt egy csinos szivatyus kut körül több
 hajadon közép osztályú nő s éltesebb

beszédet mondott a párisi tribuna és körülbelül ezeket mondta: „Ha Franciaországban nem volna Gambetta, úgy fölkellene egyet fedezni.“ A herceg erre állítólag ezt válaszolta:

„Gambetta ur ellen sincs kifogásom és ha ő miniszter vagy a köztársaság elnöke volna, meg vagyok győződve, hogy viszonyaink ép oly jók volnának, mint most; de ez láthatatlan diktátura, ez a felelősség nélküli uralom bizalmatlanságunkat közvetlenül mindinkább növeli. Hogy ez hova vezethet, azt magam sem tudom többé. Elég az, hogy a francziák így akarják. Befogják azonban ismerni, hogy én, és velem mások nem mulasztottuk el a szükséges figyelmeztetéseket; de a miniszterium Gambettával szemben tehetetlen. Talán ő másokkal szemben szintén az. Ki tudja? . . .

— Uj választások a következő kerületekben: Debreczen város III. választókerülete; Fehértemplom város. Fiume városa, Kecskemét város felső kerülete, Szeged város I. kerülete, Szentos városa, Selmec városa, Makó városa, Krassómege szászkerület, a szenczi, a zborói, a titeli, a jákóhalmi (Szilágyi Dezső helyén), a tapolczai, a világosi és Erdélyben a fogarasmegyei alsó-árpási kerületben.

Külömbfélék.

— „Román színház egyesület“ A mint már lapunk korábbi számaiban említettük az erdélyi román testvéreink nemzeti nyelvük és irodalmuk művelése szempontjából alakult „színház egyesület“ ez idei közgyűlése helyéül városunkat választották. Már előbb is ki nyilváníttuk, hogy a művelődés és nemzeti nyelvük érdekében telát általános érdekelttségű ügyben összeseregglő testvéreinket a sajtó örömmel üdvözlő és feltételezzük, hogy városunk művelt, nemes közönsége faj és nyelvárnyalat különbsége nélkül szívesen látja a város falai között a vendégsereget. Mert a mint halljuk csakugyan seregesen fognak érkezni. A jótékony és komoly cél mellett a helybeli románok által szerencsével választott rendezőség nem feledkezett meg a szórakozásról jobban mondva az időtöltéssel kapcsolatos gyűjtésről sem és ép ezért folyóhó 17-én a sétatéri kioszkban egy táncestélyt rendez. A táncsterem ékítésére kellő lépések tétettek, úgy hogy a várakozáson felül díszesen fog pompázni. Az estély alkalmával szerencsénk lesz az ugynevezett Culusieri-t is láthatni, egyikét azon nehéz, de háladatos tánczoknak, mely a mily jelleges és népviseletre nézve ép oly jellemző a nemzeti hajlam és kedélyállapotnak örvedentes vagy komoly méltóságos kifejezésére nemcsak, hanem alkalmat nyújt a férfierő és izléses taglejtések kiténtetésével az egyes egyéni előnyök kibomborítására. Ezen táncra, — a betanulás és előadási nehézségek tekintetében oly egyének nyerettek meg, kik ezt magas sőt legmagasabb személyek előtt is ünnepélyesség alkalmával előjötték s méltó elismerést vívtak ki. A culusieri-k majd mindenikét a távolból felkésülttség hozza városunkba. A rendezőség meghívójára felhívjuk a figyelmét,

— Meghívás a román „színház egyesület“ közgyűlés alkalmából 1878. évi november 17-én a gy. fehérvári városi sétatéri kioszk nagytermében részint a román színházalapot, részint a boszniai sobesültek javára rendezendő táncmuzsajtságra. Belépti-jegyek-árak: Családjegy 2 frt. — Személyjegy 1 frt. és előre válthatók Csiky Antal ur kereskedésében, (a városháza mellett s este a pénztárnál.) Felülfizetések köszönettel fogad-

latnak s annak idejében hirtelapilag nyugtáztatnak. Kezdeté 8 órakor este. A rendező bizottság.

— **Garnier Pages** f. hó 1-én meghalt Párisban. Eseménydus élet zajlott le. Garnier az 1858 iki ideiglenes francia kormány tagja volt s egyike a legerősebb támasza a republikának.

— **Vársáreltöltés** a keleti marhavész konstatáltatvau a folyó havi Aradon megtartandó országos vásárra a kerdőző állapot felhajtása, a földmiveles ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumnak rendeletével tiltatott

— **Különös öngyilkosság.** E napokban tragikus esemény hozta izgatottságba Muszkva városát. Egy fiatal hölgy bubánatában mogölte magát. Hír szerint a szerencsétlen nő aznap valami levelet kapott, melynek tartalma okozta öngyilkosságát. — Behuzatta ágyát egész frissre, maga is a legdiszesebben öltözködött fel, azután ágyába ment, vattát vett szájjába és azután felvigyázó leányt, meg még egy assonyt fölkiért, hogy a vattát egy készenálló folyadékkal (kis üveg volt 100 gramm chloroforral) öt percenkint megnedvesítsék mindaddig, míg az üvege se ki nem ürül. A parancsot pontosan teljesítette a két nő, és mire az üvegesének a fenekére jutottak, a szegény nő halott lett.

— **Nekrológ.** St. Sulus Dienes, tordai kir. törvényszéki bíró, a maga és távollevő fia St. Sulus Gyula nevében a legmélyebb fájdalommal jelenti, hogy szeretett fia, az illető testvére St. Sulus Sándor a bécsi egyetem II-od éves orvosövendéke, folyó év és hó 6-án. délután 1 órakor, életének 20-ik évében, csendessen elhunyt. A föld egyet fordult sarkai körül s ő ismeretlen pont lett rajta setétségben. Bár az ifju életéről sokáig küzdött a sorvasztó kór kínjaival — a természet öröki törvényein dicsalmszkodni nem lehetett! S midőn lelkének nemes vívódása: a szenvedőket enyhíteni, már már a ezelnál volt — akkor kellett eltávoznia a szerető édes atya, egyetlen testvér és pályatársai köréből, mint az éj futó csillagának, mely alig villámlik fel — már is elmerül a végtelenségbe! A nemes törekvéseknek immár vége van; a felhangolt idegek a legszebb accordnál pattantak el — s a megapadt család reményeinek virágkoszoruját, a koporsó koszorúinak fagyos mosolygása váltotta fel, melynek rideg árnyékában a bántos édes atjának egyik büszkesége, a szerető testvérnek utmutatója, a rokonok, barátok és ismerősök jó emlékeinek egyik kedves tárgya aluszsza az álom nélküli éjszakát. Hült tetemei folyó hó 8-dikán d. é. 3 órakor a gör. cath. vallás szertartásai mellett a varga-utcai szülői az ó-tordai köztemetőbe örök nyugalomra elhelyeztettek. legyen könnyű a föld porai felett!

— A „Közvélemény“ budapesti ellenzéki hirtlap még is csak megszűnik. Az alkudozások folynak, hogy a „Kelet Népevel“ egyesíttessék.

— **Személy hírek.** Pogacsnik Miksa köztisztviselőben álló ügyvéd s városi képviselő lakását és irodáját Szászvárosra áttette. Az ügyvédi kamara elnököt, városunk egy képviselő tagot vesztett ez által.

— **Halálozások.** Ratkovszky Károly nyugalmazott es. k. gyógytár gondnok élte 86-ik évében Gy-fehérvárt November 4-én meghalt. Gyászjelentését neje Ratkovsky Alojzia szül. Gál urnő fia Károly törvényszéki bíró, és lányai Mária férjezett Luksehné s Amália férjezett Munzách Albertné adták ki. Béke poraira!

— M-Bölden f. év október 3-án elhunyt özv. Vajasdi N. Jánosné szül. panáti Nagy Klára élte 75-ik évében. Ny. b.

— Szászsebesben f. hó elhunyt özv. Weiszörtel Erzsébet élte 69. évében. B. p.

Mai számunkhoz a Franklin-társulat újjegyzőke mellékelte.

IRODALOM ROVAT.

— **Bolond Istókot**, mint a magyar közönség joggal legnépszerűbb lapját, mel gen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Bolond Istók kilencz hónapi fennállása óta osztatlan kedveltséget érdemelt ki *Don Pedró* jeles szetkesztése, *Jankó János* és más művészek renek képei, és szövövegének elmessége által. Maga a lap főrovata a „*Mamelukok Albuma*“ még a ellentábornak is virvavárt mulatsága egyéb politikai képei, és szép költeményei még a kormány körökben is nagy figyelem tárgyát képezik, s a *magyar nemzeti közérzületnek* a legtalálhatóbb kifejezései. De mulattatók még a politikai olvasmánnyal is gazdagon szolgál, s kiállításai a legdiszesobb, úgy hogy már is a *legterjedtebb* e jeles éleztalponk. Előfizetési ára az október-decemberi év negyedre csak 2 frt. s ez összeg a B. I. kiadóhivatalába, Budapest, himzöuteza 1, küldendő. Az előfizetők még a „*Bolond Istók naptárát*“ is megrendelhetik 1 79. évre, 0 kr. kedvezmény áron, mely naptár a lap jó hírének meg fog felelni minden tekintetben.

— **Janovszky István** segédlelkész művét, melynek címe „*Plébános és Segédlelkész*“ egyházmegyei előleges cenzurának alávetvén, kiadásától, nehogy az érintett viszonyokat elkeserítse — elvonta. A t. megrendelő (607) részéről a mű iránt e helyen köszönetet mond.

— **Dr. Czobor Béla M. n.** Muzemi segédőr, a ker. Múarchaeologia és Symbolika magántanára a budapesti kir. m tudomány-egyetemen, megrendelési felhívást boesátott ki ily című munkára „*A keresztény műarchaeologia encyclopaediája.*“ Kiváló tekintettel a Hazai műemlékekre. Ára 2 frt. Kapható szerzőnél Budapest Muzem.

— „**Képes családi lapok**“ czim alatt, uj széplrodalmi és ismeretterjesztő képes lap indult meg *Mehner Vilmos* kiténő hirtben levő kiadónál. A „Képes családi lapok“ főtrökrekvése, czimének teljesen megfeln, azaz: érdekes és tanulságos olvasmányt nyujtani a család minden tagjának. — A „Képes családi Lapok“ kéthetenként fognak megjelenni, két ives 32 oldalos s szép szines borítékkal ellátott füzetekben. — Egy-évfolyam 26 füzetből fog állani, — minden füzet azonban külön is kapható. — Egy füzet ára csak 30 kr. — mi, tekintve a díszes nyomdai kiállítását, a a szép képeket és tartalomgazdaságot: oly csekély ár, hogy méltán nevezhetjük e lapot aránylag a legolcsóbb széplrodalmi és ismeretterjesztő képes magyar lapnak. — Még azon előnyben is részesülnek a megrendelők, hogy nem kell, mint más lapoknál, egy negyed fél vagy egész évre előfizetni. hanem — minthogy minden városban sőt nagyobb faluban is vannak ügynökök, kik a füzeteket megjelenésük után pontosan kézbesítik, — a füzetek ára mindig csak az átvételnél teendő le. — Előleges fizetéseket tehát nem kell teljesíteni — A képek következők: „*Margit a majorságot eteti*“ és „*Alice a mezőről jő.*“ „*Krisztus tövis koronával*“ és „*A fájdalmas szűz Mária.*“ — Továbbá: „*Szerelmi boldogság*“ és „*Családi boldogság.*“ „*Gyermek öröm*“ és „*Apa jön*“ „*Engedjétek a kisdedekeket hozzám jönni*“ és „*A szent család.*“ Ezeknek ára egyenként 2 frt. 50 kr. — „*Baithány utolsó menete.*“ 58 cent. magas, 68 cent széles. Ára 3 frt. 50 kr. — „*A népdal*“ és „*A csárda előtt.*“ 1 frt. — Vidéki megrendelőknak minden egyes kép után 50 kr. csomagolási költséget kell fizetniük. — E lapra megrendeléseket elfogad kiadóhivatalunk Gyula-Fehérvárt a sétatér mellett Volz nyomdájában.

A hosszú nap.

(Böjtologiai és jom-kippurális tanulmány.)

Kedves Keresztély! Megigérted, hogy megismertem veled kiengesztelő

ünnepünket Légy szíves elkísérni, de nem va' amely agyobb város zsinagogájába, holaz isteni tiszteletet gőzzel vagy siklón végeznek, hol a templomokból gyarakat vagy bazárokat szeretnének csinálni, az ünnepből bucsu-vá vásárt, a poezisból prózát. a pap és kántorból gépeket vagy automatákat, melyek nagy-szerű malmaikra hajtják a vizet; az imakönyvből újjegyzéket vagy étlapot és mindenből pénzt — ne oda kisérj, hanem születésem falvába, hol még ma is tegeznek az Istent és nem mondják neki „seigneur“ s hol nem annyi borzadálylyal közelednek feléje, mint a rossz lelkiismeretű bűnös szigorú bírójához hanem mint elnéző édes atyjához a töredelmesen bevalló gyermek; hol inkább maguk vehetnek be minden elkövetett csínyt, nehogy a *papa* későbbben másoktól tudja meg

— Akad ugyan itt is — mint kivétel — néhány „elrugaskodott,“ ki a vallás körül húzott demarcationalis határokat átlépi, mint szilaj paripa, mely semmiféle zabolát és nyeretet tűrni nem akarván, keresztül ugorja a Jovarda sorompót; azonban végre mégis visszaviszik.

De kezdjük elülről s menjünk sorjában. — „A hetedik hónap (Tisri) tizedik napján, parancsolja evit. XXIII. fej. 27. verse, engesztelésnek ünnepe léssen; szent gyülekezetek legyenek az napon és magatokat sanyargassatok; mert minden lélek mely az napon nem sanyargatja magát, kigyomlálatik az ő népe közül.“ E szigorú parancs rendel el a jom-kipur, mely „itéletnapjának“ is nevezetik. Az azt megelőző napon már ünnepélyes arczokkal találkozol a khilében (zsidó közönség), más-képen lépnek, más-képen szólnak mint köznapon. Mindenki megfürdik — ha lehet folyó, de minden esetre hideg vízben és *tisztát* vesz, mert „az Ur előtt tisztán jelenjete meg.“

Aztán külön papirokba gönyöli, ki teheti az ügyefogyottak számára szánt kegyes pénzadományokat, minden esomóra ráírva it illet, minthogy az özszegyek különbözök, Ezeket a család legszébb vagy legjobb gyermeke szállítja a megajándékozottakhoz.

Érdekes lesz tán tudnod, hogy engesztelő áldozat is hozatik, mint hajdan, mikor még a jeruzsále i templom pompázott. — sakhogy persze más módon. Akkor „a jobb lapoczkáját a baromnak a papnak adták;“ kellő liszt-olaj-só-fűszer és tömjénnel; sőt az ital áldozatnak sem szabadott hiányzania; sak a szegényebektől érték be egy báránynyal, egy pár galambbal, vagy finom liszttel, melyből egy maroknyit az Urnak mutatott be és áldozott fel a pap, a maradék pedig az övé volt. Közönséges embernek, az az ki nem volt Áronida nem volt szabad belőle ennie; különben halállal lakolt. Ma már okosabbak vagyunk; magunk eszünk meg. Hozatik pedig az áldozat illetésképen:

Minden férfiszemély számára kakas vagy gunár, nőszemélynek tyuk vagy jérece öletik le. Az oly nő, ki a házasság tengerén már a jó rem ny fokáig eljutott, mindkétfélét ölet, mert nem tudhatni mit hoz a gölya.

Különben megengedi a talmud, hogy élő áldozat hiányában, akármilyen tárgyat hoznak: virágoserepet, finom edényt, vagy a milyen épen van. Magam is vágtam pár évvel ezelőtt egy kedves pipámat a földhöz, mikor más engesztelő áldozatra semmikép sem tehettem szert. Mit gondolsz, kedves Keresztélyem, sajnálom-e ma? Tudom, hogy e kérdéssel felkeltetem kíváncsiságodat — de sajnálom, nem elégíthetem ki. De szolgállok helyette más felvilágosítással mit fent elmulasztottam a könyöradományok illeve, „Jótékony s, bűnbánat és ima, meghusitják a rossz sententiát, mely roshasónokkor megíratik, (jom-kippurkor — pedig megpocsétoztatik.“ Persze, akad

itt is egy néhány sceptikus ki okoskodik, hogy ros-hasónahkor írni, és jomkipjorkor peccsételni nem szabad.

De annál hívőbb a többi. Est beálltával veszi magához a vacsorát, hogy csak huszonnégy óra múlva ehessek és ihasék megint. Időközben tilos egy morzsa kenyeret vagy egy csep vizet is élvezni. Csak másnap este, mikor már három csillag mutatkozik szólal meg a sófár (kürt) megváltó hangja. — Igaz, már ros-hasónahkor (ujév) kérdezted, mit jelentenek e csunya fülhasító sófáhangok? Megmagyarázom. Mikor nekünk Sinai hegyén a tiz parancsolat adatott, „füstölgött a hegy czikázott a villám, megzendült az ég, megrengett a föld és mindig erősebben és erősebben riadt a kürt.“ A mostani kürt harsogása eszünkbe juttatja, hogy vallásunk égi származása. — Csunyanak találod e hangokat, de kérlek mi szép van egy egy escesemő sivalkodásában? De nézd az édes anyát hogyan ütök meg e hangok szerető szívét, mint siet síró gyermekéhez, kinek szülésénél ép oly fájdalmasan jajgatott! Tán innét ered az anyai sympathia?

Mi is segélyünkre hívjuk a sófár hangokkal édes szülönket, ki mindent szült és nemzett mindent teremtett és alkotott. —

Engedd, hogy levelem elszakadt fonálát összeköszsem. — Megvacsoráztak.

A házások felöltöznek — hosszú, fehér halotti ruhájukba, melyet a végény már esküvőjén vett fel először s melyet arájától kapott jelül, hogy kopersója bezártáig fog hű fele maradni. Mielőtt a templomba indulnának, egymás nyakába borul férj és nő, s bocsánatot kérnek minden ez évben egymáson elkövetett sértésért vagy boszantásért. Így tesz a gyermek, a szomszéd, a hitrokon s általános az üdvözet: „Kívánom, hogy minden jót imádkozzék ki magának!“ A templomban is felkeresik egymást jó barát — és ellenség, hogy halk, szívből fakadó szavakban bocsánatot kérjenek egymástól; mert ki merne alattomos haragtartással a rettenetes bíró elé lépni, ki vesét és szívet vizsgál? Reb edaljah oda nyújtja kezét reb Amramnak, noha ez épen tavaly liczítalta ki ugarszólván orra előtt árendáját, s a suskaerdőt is. Helyükre sietnek, mert a rebbi jött be, s a máskor még az isten házában is oly sebesvérű nép — elnémul. Ki ismerné fel e gyülekezetben a vásár alkalmával minden kézmozdulatával demonstráló, tagadó, állító, szorgalmas népet?

Reszkető fennhangon mond a rabbi áldást imakönyegére, melybe burkolózik, miben az egész község követi. Ezzel az ájtatosság kezdetét vette mire a rabbi ünnepelesen lép fel a thóraszekrényhez legfelsőbb lépcsőre hol szonoklatát gyakran ily szavakkal szokta kezdeni: „Test-

vőreim és barátaim! Itt az ítélet rettenetes napja! Bocsánatot kértetek és nyertetek egymástól; én is adok és kérek bocsánatot. De még valaki van itten, kit megsértettetek, kit megsértettünk, mert hiszen én is csak gyarló ember vagyok. Kívántatok-e neki — jótévtőknek — saját házában mindennap jó reggelt és jó estét? Kérjünk bocsánatot tőle!“ És ezzel kinyitja a szent ly szekrényét, melynek sötét, titokszerű mélységébe mindenki csak félve tekint, és meghatottan, megtörtén ismétli az egész község a lelki pástora által szakadozottan feldokolva kiejtett bocsánatkérés egyes szavait:

„Vétkeztünk teremtőnk, bocsásd meg alkotónk! Bocsásd meg irgalmas! e nép bűnét, mint mindig tevéd, mióta Egyiptomból kivezted, mindidáig Halljad Izrael! Az örökkévaló, a mi istenünk egy lény!“

És mint égi viszhang hallatszik a vigasz: „Megbocsájtok mint kéréd!“

Halottam én már azonban már kevésbé épületes predikációt, például a következőt: Figyeljétek, ti bűnösök! — Volt egyszer egy nagy ur. Annak volt egy ispánja. Ennek meg voltak sok szolgálai. Tudjátok-e ki az a nagy ur? Az a nagy ur az Isten dicsértessék az ő neve mindörökké! Az ispán meg én vagyok, jaj nektek tehát sat. sat. A szonoklat végeztével oda áll a (kantor) az oltár mellé, és kezdi légy, susogó hangon azon dalt, melyről Lenau állítja, hogy csak a „Szózat“ és „Marseillai-e“ versenyezhetne vele s mely Amerikába el- és onnét vissza kísérte. E dalban „kol nidréh“ egy nép és istene közti párbeszéde rejlik, s melyről Hoffmann Mór jerichói rózsáiban oly szépen és találóan mondja: „Nem pillanatnyi lelki kéj szülé az égi dalimát, mely ezredeknél óta már Israel szívét rezgi át s melyben keserv és öröm vegyítve van.

Hallga! Az eddig alig hallható hang most nőttön nő, viharra dagad, mintha a dalnok örömhírt hozna az égből, hol mint népe képviselője járt, s mintha hatalmas unjogásában e szó feküdnék. „Bocsánat!“

Majd megint apad a hang, míg végre végkép ellebben mind a haldokló utolsó sóhaja — és elnémul a chazan emberi gyarlósága tudatában!

És imát ima követ több órán át, míg késő éjjel az ájtatos gyülekezet kimerülten hazamegy, hogy hajnalban megint vissza siessen az Istenházába, hol napestig imádkoznak és sanyargatják magukat. Csak hébe-hóba mennek ki a szabad levegőre lélekzetet venni vagy — elájulni. Egy virág illata vagy egy citrom szaga az egyedüli élvezet, mit nem tagadnak meg maguktól — a nők; a férfiak korkülömbőség nélkül — sem mit sem élveznek.

Nézd csak azt a pajkos kinézésü

bogárszemű kis fiút ottan, kiről ha nem tudnám hogy zsidó, azt hinném, hogy magyar vagy török; kezében nagy birsalma van — enyhítőszerű — jele annak hogy „kibőjtölni“ akar. De azt hiszem, hogy nem fognak még akkor delet harangozni, mikor a birsalmának máresak a csutkája lesz meg. Jó étvágyat kívánok neki

Különbem nem köteles még a kibőjtölésre, mert nincsen még „lár mizváh“ (13 éves); addig apjára hárul minden bűne és vétke. E felelőség érzete nagyobbítja az ütéseket, melyekkel apja sújtja mellét, elősorolva egyenkint minden bűnt és vétket, mit ember „gondolatban, szóban és tettben“ elkövetet. — E bűnlajstromot többször is olvassa

el e napon, s miután könnyen megtörténhetett, hogy valamit mégis elfelejtett, általában és sommásan kér vegre bocsánatot minden bűnért melyre az *ítélő szék* megkövezést, megégetést, lefejezést vagy megfojtást mér. Hála az égnek! Leáldozik a nap, elmondják a zárímát melynek végszava: Adonái az örökkévaló Isten!

Végül tőled is kérek bocsánatot kedves keresztélyem, hogy egész helyett rhapsodiát nyujtok, de sürget a levélhordó az az — a szedőgyerek.

Maradok hived Witt Fülöp „Zala“ u.

Felelős szerk. Várföldi Tihamér.
Kiadótulajdonos Volz B.

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

Felülmulhatlan és nélkülözhetlen szapannak bizonyult be, és általános elismertettet hölgyek és urak által a kitünő párizsi Dr. Lejosse-féle

Savon Ravissante.

ez a legjobb és leghirvevesebb mosdó szappan a világon; a ki egyszer megkísértette, az soha többé nem használ más szappant

Egy darab ára 50 kr.

FELÜLMULHATATLAN

BŐRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitünő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. Lejossetől Párisban.

Ezen világhírű őrítisztító szer valamennyi szépítő-szer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyul szeplők, napégés, rezesség, sárgafoltok, pörsenések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arcszínnek feltűnően szép, halavány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdeséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvja s gyöngéd bőrt szerez a egységesebb öregség.

Budapesten kapható valódi minőségben TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál király-utca 7. sz.

Kotozsvárt VALENTINI ADOLF ur gyógyszerertárában.

Tordán TRAJANOVITS EDE ur gyógyszerertárában.

Nagy eredeti üvegtok ára 2 frt. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 frt 50 kr.

Központi szétküldési raktár:

SCHWARZ HENRIK

Budapest Museum körut 41 sz. a.

Volcz K.

könyv- és papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok egyletek, magányzók, ügyvédek, kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dus választékban. — Másoló könyvek: Kereskedők irodák sat. részére. Másoló gépek az ehez szükséges viasszos lap, itató papir és a legkitünőbb másoló tinta.

Irodai, fogalmi, csomagolás és színes papir dus választékban, könyvkötő cikkek.

Előfizethetni, — illetőleg előjegyeztetni — lehet minden általános kedvelt művekre.

Különösen mindenféle nyomdai munkálatok úgy Tordán mint Gyula-Fehérvártt megrendelhetők és gyorsan és olcsón előállítatnak.